

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในเชียงใหม่	
ชื่อผู้เขียน	นางสาวปิยวรรณ วิณิชยันทน์	
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาชีววิทยา	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ดร.ชูศรี ไตรสนธิ	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ	กรรมการ
	ดร.วีระชัย ณ นคร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากพืชด้านต่างๆในชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษโดยแบ่งพืชที่สำรวจได้ตามลักษณะการใช้เป็น 5 ประเภท คือ พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย พืชเศรษฐกิจ และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ โดยการสอบถามชื่อพันธุ์ไม้ในภาษากะเหรี่ยง ส่วนที่นำไปใช้ วิธีการใช้ และสรรพคุณ โดยผ่านล่ามพร้อมกับบันทึกภาพและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้เพื่อนำมาจำแนกชนิดด้วยรูปวิธาน และเปรียบเทียบตัวอย่างพืชกับหอพรรณไม้ของภาควิชาชีววิทยา และสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องจากนักพฤกษศาสตร์ที่เชี่ยวชาญ เก็บรักษาตัวอย่างพืชไว้ที่หน่วยวิจัยพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถานที่ที่ไปสำรวจคือ บ้านแม่หลอดใต้ บ้านผาแตก บ้านแม่แฮเหนือ บ้านห้วยตอง และบ้านทุ่งหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงเวลาการทำวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน 2536 - พฤษภาคม 2538

จากการสำรวจพืชได้ทั้งหมด 291 ชนิด จัดอยู่ใน 229 สกุล 109 วงศ์ พบพืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ในการเพิ่มความแข็งแรงของร่างกาย ได้แก่ ม้าสามต่อน *Asparagus filicinus* Buch.-Ham. (บ้านห้วยตองและบ้านแม่แฮเหนือ) กำลังเลื้อยไคร่ง *Betula alnoides* Buch.-Ham. (บ้านห้วยตอง

และบ้านแม่แฮเหนือ) โตไม่รู้ล้ม *Elephantopus scaber* Linn. บ้านทุ่งหลวงและบ้านแม่แฮเหนือ และฮ่อ สะพายควาย *Hiptage bengalensis* Kurz บ้านแม่หลอดใต้และบ้านผาแตก เป็นต้น พืชสมุนไพรอื่นๆ ได้แก่ กล้วย *Careya sphaerica* Roxb. บ้านแม่หลอดใต้ ใช้รักษาแผลที่ถูกไฟไหม้ คลาปอ *Vernonia volkammeriaefolia* Wall. ex DC. บ้านห้วยตอง ใช้รักษาโรคผิวหนัง ตะครอง *Zizyphus cambodiana* Pierre บ้านห้วยตองใช้รักษาโรคนี้ว ตาเหินเหลือง *Hedychium flavum* Roxb. บ้านแม่หลอดใต้ ช้างน้ำว *Ochna integerrima* Merr. บ้านห้วยตอง และเจตมูลเพลิงแดง *Plumbago indica* Linn. บ้านทุ่งหลวง ใช้เป็นสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอด สำหรับพืชที่ใช้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น พืชที่ใช้เป็นเครื่องราง ป้องกันผีแต่ละหมู่บ้านใช้ต่างกัน กะเหรี่ยงบ้านผาแตกใช้เนื้อไม้ไผ่ชนิดต่างๆ มาสานเป็น "แหลว" ตัดไว้เหนือประตูบ้าน ส่วนกะเหรี่ยงบ้านทุ่งหลวงมีความเชื่อว่าการนำต้นทะเลใต้ *Schima wallichii* Korth. มาทำเสาบ้านจะช่วยป้องกันผีได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Ethnobotany of Karen in Chiang Mai

Author Miss Piyawan Winijchaiyanan

M.S. Biology

Examining Committee

Dr. Chusie Trisonthi Chairman

Assist. Prof. Paritat Trisonthi Member

Dr. Weerachai Nanakorn Member

Abstract

An ethnobotanical study of Karen in Chiang Mai was conducted to record and compare the traditional usage of plants consumed in their daily life. The data includes all plants which have been used for generations. Material were simply classified into 5 groups according to their usage ie. medicinal plants, edible plants, housing plants, economic plants and plants of miscellaneous uses. The parts used and their methods of preparation were obtained from the interview through a hill tribe interpreter. Specimens were collected and photographed for the identification to the species, this by available references and comparison of specimens through Herbarium, Biology Department, Faculty of Science, Chiang Mai University ; and Herbarium, Queen Sirikit Botanic Garden. The specimens were rechecked by specialists and deposited at the Ethnobotanical Research Section, Faculty of Science, Chiang Mai University. Studied area covered 5 villages in Chiang Mai : there are Ban Mae Lord Tai, Ban Pha Taek, Ban Mae Hae Nua, Ban Huey Tong and Ban Thung Luang. The period of study was from June 1993 - May 1995.

The result indicates 109 families, 229 genera, and 291 species were employed by the Karen. Medicinal plants used by the Karen for tonics are Asparagus filicinus Buch.-Ham (Ban Huey Tong and Ban Mae Hae Nua), Betula alnoides Buch.- Ham. (Ban Huey Tong and Ban Mae Hae Nua),

Elephantopus scaber Linn. (Ban Thung Luang and Ban Mae Hae Nua) and Hiptage bengalensis Kurz, (Ban Mae Lord Tai and Ban Pha Taek). Others are Careya sphaeria Roxb.(Ban Mae Lord Tai) for burn injury, Vernonia volkammeriaefolia Wall. ex DC.(Ban Huey Tong) for jaundice and Zizyphus cambodiana Pierre (Ban Huey Tong) for kidney stone. Hedyochium flavum Roxb.(Ban Mae Lord Tai), Ochna integerrima Merr.(Ban Huey Tong) and Plumbago indica Linn. (Ban Thung Luang) for women recovering after labor. For believes, there are quite different traditions for each village, such as Karen in Ban Pha Taek used Bamboo crafts called "Laew" to hang over the door and Karen at Ban Thung Luang popularly used Schima wallichii Korth. as posts and beams for their house to chase away the ghosts and bad spirit.



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved